

Népmeséink lélekrendező erejéről és szerepéről

A népmese kutatás területén a népraajztudomány volt az első, amely rendszerszerűen vizsgálata tárgyává tette mesei világunk kutatását. Vizsgálódásai során leír, csoportosít, osztályoz, rendszerez, katalogizál, vizsgálja az egyes motívumok vándorlástörténetét, párhuzamokat vonultat fel- és keres más népek kultúrájából, de jellemzően nem értelmezi az adott motívumot, a mese egészét. Ezen megközelítés számára a népmese elsődleges és legfontosabb funkciója a szórakoztatás.

A lélektani- vagy a rendszertudomány felőli megközelítés, ezzel szemben elsősorban a tartalmi értelmezési lehetőségekre, és azok a személyiségre, közösségre gyakorlott szerepével és hatásával foglalkozik.

Fontos megemlíteni, hogy népmeséink teljes rendszeréhez való közelítés során nem az egyes megközelítések közötti különbségek válnak érdekessé, hanem az a komplex rendszer, amely a megközelítések eredőjéből bontakozik ki.

Bruno Bettelheim a meseértelmezés kapcsán említi, hogy a népmese olyan, mintha nem is az ember, hanem közvetlenül a természet műve volna. Hiszen évszázadok során fennmaradt, örök érvényű, létfontosságú igazságokat fogalmaz meg. Ami mindezekből a pszichológust érdekli, az a mélységes lélektani igazságok rendszere. Bettelheim szerint a mese a szimbólumok nyelvén szól a hallgatóhoz. Világa közvetlenül hat a tudattalan világára, minthogy ez a szimbolikus nyelv is erre a tudattalan világra épül. Mindezek alapján a mese mágikus világa a maga szimbolikus – képi nyelvén fejezi ki az alapvető, a személyiség- és közösségi fejlődés számára fontos alapvető igazságokat.

„A sok évszázados-ha nem évezredes- szájhagyomány a meséket addig finomította, míg egyaránt alkalmassá váltak nyilvánvaló és rejtett jelentések közlésére-egyszerre tudtak szólni az emberi személyiség különféle belső rétegeihez, és éppúgy beférköztek a pallérozatlan gyermeki észjárásba, mint a felnőtt árnyalt gondolkodásába. Ha az emberi személyiség pszichoanalitikus modelljéből indulunk ki, a mesék fontos mondanivalót hordoznak a tudatos, a tudatelőtt és a tudattalan tartalmak számára, bármilyen szinten működjenek is az adott időben.”

(Bettelheim, 2000)

A rejtett tartalmak megjelenítésének szép példája a Mátyás király és a cinkotai kántor mesében is tetten érhetjük:

„Kezdődik pedig ez a történet avval, hogy a cinkotai község plébánosa felment Mátyás királyunkhoz Budára, igen nagy kérelemmel köszönt be a királyhoz. Elmondta a plébános, hogy milyen szegény az ő ekléziája, és hogy ő mennyire szeretne boldogabb nyáj fölött pásztorkodni. S hogy hát tudja meg a felséges király, hogy a cinkotai plébánia valamikor apáturaság volt, tanúsítja azt egy felírás is, amit éppen nemrégiben találtak egy kőn, ... Hogy milyen Isten előtt kedves dolgot cselekednék a király, ha visszaadná a cinkotai plébániának az apáturaságot, ...

Azt felelte Mátyás király:

Meghallgattalak, tisztelendő atyám, meg is teszem, amit tőlem kértél, ha méltónak ítélek tégedet, egyszerű plébánost, az apáturaságra. Az pedig azon múlik, megfelelsz-e nékem három nehéz kérdésemre.

Mi légyen az a három kérdés, felséges király?

Azt is meghallod nyomban, tisztelendő atyám. Első kérdésem: mit gondol a király? Második kérdésem: hol kél fel a nap? Harmadik kérdésem: mennyit ér a király?”

A király a kérés kapcsán vizsgáztatja a papot. A vizsga lényege minden esetben egy magasabb

lelki-szellemi létállapot elérése. Vagyis ha a kérdés a lelki-szellemi világban történő rang elérése, úgy kézenfekvő, hogy a vizsgakérdések is erre utalnak, még ha az első olvasatra nem is tűnik nyilvánvalónak. A kérdések között a "hol kél föl a nap" kérdése tűnik a legegyszerűbbek, legkönnyebben megválaszolhatónak és így a - ha a kérdés mögé pillantunk – a leginkább zavarba ejtőnek. Hiszen az a kérdés, hogy földrajzi értelemben hol kel fel nap, az semmiképpen nem mondható az egyházi méltóság rangjához illő kérdésnek. Ez olyan evidencia, amit minden természettel együtt élő nép tud és tudnia kell. A vizsgakérdés tehát bár első hallásra annak tűnik, nem materiális, földrajzi jellegű. A választ a pap helyett a kántoról tudjuk meg, aki mindhárom kérdésre helyesen felel. Az elemzett kérdésünkre, hogy hol kél fel a nap, válasza: "felségednek Budán, nekem meg Cinkotán". A válasz humorosnak tűnik, ám a vizsgahelyzetez méltó, ha tudjuk, hogy a nap szavunknak több jelentése van. Egyrészt időegységet jelöl, másrészt égitestet, de tulajdonságát tekintve kicsi, földi világunk világosságának a fénylő, életet adó forrása. Ezt a tulajdonságkört pedig tetszés szerint megfogalmazhatjuk tudományos vagy akár mesei-mitikus nyelvezetünkön keresztül is. Ha azonban vizsgakérdésre adott válaszról van szó, akkor joggal feltételezhetjük, hogy a király plébánosunk lelki-szellemi szintjére kíváncsi elsősorban. Történetesen arra, hogy neki milyen közvetlen kapcsolata van a - mitikus nyelven fogalmazva – teremtő életadó forráshoz. Benne és általa képes-e munkálkodni ez a teremtő fényesség? Ha igen, akkor alkalmas a kért rang betöltésére. Nyelvünk ezt a mitikus-képi gondolkodást a mai napig is őrzi a köznyelvben. Ha a fenti gondolatmenet érthető volt, akkor arra azt is mondhatjuk, hogy a gondolat világos volt, vagy megvilágosodott.

A kérdés és a válasz azonban még egy vonatkozásra felhívja a figyelmünket. A külső természeti változásrend – mint makrokozmosz – és benső kisvilágunk – mint mikrokozmosz – közötti kapcsolatra, illetve annak egymásra épülésére. Arra, hogy bár a kérdésben a belső kisvilág fényessége került előtérbe, de ez nem lehet teljes, ha nincs meg a harmónia a külső és belső világunk között.

Népmeséink alapszerkezetéről

„A jungi lélektani iskolában szimbolikus történetnek tekintjük a mesét, amely általános emberi problémákat és lehetséges megoldásokat jelenít meg. A mese mindig valami olyan dologról szól, amely az élet folyamatát veszélyezteti- többnyire ez a mese kiinduló helyzete-, és azt mutatja meg, hogy milyen fejlődési út vezet ki ebből a problémából-egy új élethelyzetbe.”

(Verena Kast, 2002, 9.old.)

Meséink jellemző nyitóformulája a "Hol volt, hol nem volt..." felvezetése. A formula kapcsán azt is mondhatjuk, hogy mesénk első szavaival jelzi, hogy be- és átvezet minket az "itt és most" világából egy másikba, olyanba, ami "nem itt és most" van, de nem is valami túlsó világban. A formula gyakran folytatódik: "... sem itt nem volt, sem ott nem volt, de valahol mégiscsak volt, volt egyszer egy..." és elindul a mese folyama. A felvezetés egy mondaton belül lendít át bennünket a hétköznapi racionális világból egy "másik" mesei-mitikus-képi gondolkodásra épülő világba. Egy olyan világba, mely mindannyiunk eredendő, elsődleges gondolkodásával -

világképével van szoros kapcsolatban. A mese jelzi: ha meg akarjuk élni valóságának világát, akkor a "hol volt, hol nem volt" világával kell kapcsolatot teremtenünk. Ez pedig határterület. Nem racionalitásra épülő, de nem is irracionális. A kettő határán állva mindkét világ belátható és ami a legfontosabb, a "két világ" ezen határterületen állva egymás között átjárható. Vagyis a lelki-szellemi tartalmak a képi gondolkodáson keresztül hosszú távon megőrizhetők, átadhatók, építhetők és ami a legfontosabb, hogy a letisztult tapasztalatok a mindennapok számára közvetíthetők.

Meséink első mozzanata a problémafelvetés. Ezek a problémák gyakran nem nyilvánvalók, hanem rejtettek. Az, hogy jelen van, általában tetten érhető a főhős vagy a közvetlen környezete elbukásával. Meséink világához való közelítés során az első vizsgahelyzetünk ebből a problémaelemzésből adódik. Meg tudjuk-e keresni és találni a gyökérproblémát? Ha igen, akkor és csak akkor van értelme az elindulásnak. Ha nem, akkor is elindul a mesei cselekmény, de annak újabb bukás (sorozat) lesz a következménye. Azonban ezekre a bukácsolásokra is igen nagy szükségünk van, hiszen ezek egy nagyon fontos dologra hívják fel figyelmünket. Bármilyen problémával kerülünk szembe életünk során, alapvetően kétféle válaszreakciónk van. Az egyik, a könnyebbik út, a menekülés vagy enyhébb formájában a probléma hártása. Akár a gyermekek, akár a felnőttek világát vizsgáljuk, sokszor ezzel a válaszreakcióval állunk szemben. Konfliktusok, szenvedélybetegségek és egyéb problémák hátterében gyakran az észre nem vett gyökérprobléma és az arra való elégtelen válasz áll.

A másik, a nehezebb, de mégis megoldást nyújtó út a problémával való szembenézés útja. Meséink a konfliktuskezelések útján minden helyzetben erre az egyszerű, de elengedhetetlen alapállásra mutatnak rá, ebben mutatják meg személyiségépítő útjukat.

Ha a nyitószakasz után képesek és alkalmasak vagyunk arra, hogy megfogalmazzuk a gyökérproblémát, akkor már szembe is nézhetünk azzal. Ez a pillanat az elindulás szakasza.

"Volt egyszer hol nem volt, volt egyszer egy király. Azt a királyt Veres királynak hívták. Volt neki három daliás szép fia, de az öreg király mindig haragudott, nem beszélt tisztességesen a fiaival egygel se, s ez még csak tűrhető lett volna, de naponta egyszer-kétszer a király sírt is. A három fiú már nem állhatta tovább, elhatározták, megkérdezik az apjukat, miért olyan haragos, és naponta sír is. Azt határozták, hogy a legnagyobbik megy bé legelőször. Bé is ment megkérdezte:

- Felséges királyapám, mondd meg nekem, miért vagy olyan haragos és még közben sírsz is?
- Ejnye, kutya keringette kölyke, ilyesmit mersz túllem kérdezni? Fölkapta a kardot, a fiú ugrott ki az ajtón, és az ajtófélfában állott meg a kard. Künn kérdi a két öccse:

- Mit mondott az apánk?

- Menjetek bé - mondja -, majd megmondja ú nektek is. Bé is ment a közbülső, ú is megkérdezte:

- Felséges királyapám, miért vagy olyan haragos és közben sírsz is?

- Kutya keringette kölyke, még te is azt kirded túllem?! Fölemeli a király a kardot, hajítja a fiú felé. Ez is kiugrik az ajtón, a kard megint az ajtófélfában állott meg. Künn a kisebbik kérdi:

- Neked mit mondott az apám? Amaz feleli:

- Eredj bé, megmondja neked is!

Bé is ment a legkisebbik is. Ű is kérdezi:

- Felséges királyapám, mondd meg nekem, miért vagy mindig olyan haragos és közben sírsz is?
  - Ejnye, kutya keringette kölyke, még te is azt kérdezed?
- Felkapja a kardot, hajítja a fiú felé. A kard megint megállott az ajtófélfában, de az nem szaladt ki. Kihúzza a kardot, és odaadja az apjának.
- Itt a kard apám. Ölj meg, de én addig ki nem megyek, míg meg nem mondod, amit kérdeztem!
  - No jó, látom tebelölled még lesz valami, de két bátyádból, abból soha semmi. Tudd meg fiam, azért sírok örömben, hogy olyan szép három dali fiam van! Azért sírok haragosan, mert nem mentek sohuva világot látni."

A fenti idézet a Bruncik királyfi című népmeséből való. A kezdő szakasz alap problémája az öreg Veres király, aki sír. Mikor a fiúk egyenként megkérdezik tőle, hogy miért haragos és miért sír, mindhárom megkapja pontos és szabatos választ, csak nem olyan nyelven, amilyen a kommunikációt megszokhatták. A nyelvezet, amelyen az öreg király a választ adja, az a cselekvés nyelve. Erre fog utalni majd a végső válaszában is, hiszen a problémát nem az öreg király jelenti, hanem a fiai. Az öreg király csupán jelzi, hogy fiai bár felnőttek, alkalmatlanok leendő feladataik elvégzésére.

A kérdésre a választ tehát mindhárom királyfi megkapja: "Fölkapta a kardot, a fiú ugrott ki az ajtón, és az ajtófélfában állott meg a kard."

A válasz életről és halálról, arról a működésrendről szól, amit a királyfiknak felnőttként működtetni kell. Ezzel csak a legkisebb királyfi tud szembenézni, ő az, aki nem ijed meg saját árnyékától. Kihúzza a kardot, odaadja apjának és szembenéz sorsával és magával az indító problémával. Ez az alapja annak, hogy az öreg király szavaival élve: "tebelölled még lesz valami" vagyis az emberi létminőség első megnyilvánulása, hogy az élet érdekében szembe tud nézni a halállal, annak lehetőségével is.

A probléma az, hogy a fiúk nem mennek világot látni. Vagyis nem látják, nem értik az élő rendszerek működésének mibenlétét. Nem tudnak felkészülni felnőtt, saját létük uralkodói – irányítói kihívásaira, elsősorban azért nem, mert menekülnek a problémamegoldások elől. Így fogalmuk sincs arról, hogy hogyan működik az a világ, amit felnőttként saját hatókörükön belül nekik kell majd irányítaniuk.

Az öreg király cselekvése tehát a fiúk beavatását hivatott elősegíteni, elindítani.

A helyes és mélységében is helytálló problémafeltárás az alapja a cselekményindításnak, amely során a főhős folyamatok és állapotok sorozatán keresztül jut el a probléma megoldásához. Az elindulásban cselekvő folyamatot azonosíthatunk, majd rendszerint egy-egy állomáshoz (állapothoz) érkezünk, ahol az addig megszerzett képességeket kell kamatoztatni. Az állapotszerűség pedig vizsgálhelyzeteket teremt. Alapvetően két lehetőségünk van a vizsgák-próbatételek során, vagy sikerül vagy nem. Amennyiben nem sikerül egy-egy próbán túljutni, úgy a főhős átváltozik, valamilyen állattá, kővé, vagy olyan helyzetbe kerül, melyben működésképtelenné válik. Rendszerint ilyenkor indul el a következő szereplő ugyanazon az úton. Ez pedig felvet egy alapkérdést: hányan vannak a királyfiak, ha hárman vannak? A kérdés első olvasásra értelmetlennek tűnhet. Népművészetünk statikus-dinamikus viszonyait vizsgálva

azonban azt tapasztalhatjuk, hogy egy olvasati lehetőségben a három királyfi valóban lehet egy időpillanatban három különböző személy, de van egy másik olvasati lehetőség is. Ha nem statikusan, időpillanatra vetítve vizsgáljuk a jelenséget, hanem folyamatában, akkor azt is mondhatjuk, hogy a három királyfi tulajdonképpen ugyanaz a királyfi egy időfolyamatban, ahol elbukhat egyszer, elbukhat másodszor is, de örökké nem bukducsolhat, ugyanis ha harmadszor is elbukik, akkor végképp alkalmatlanná válik feladatára. Ezért azután rendszerint a harmadik alkalomra a legkisebb királyfi válik képessé a probléma megoldására.

A próbatételek során meséink rendszerint jelzik: annak ellenére, hogy főhősünk várhatóan megoldja majd a problémát, azért ezekben az élethelyzetekben sokan elbuktak, elbuknak. Ennek a figyelmeztetésnek a jellemző formulája: "...éppen jó, hogy jössz, kilencvenkilenc legénynek már karóban a feje (vagy kilencvenkilenc legényt megölt a sárkány) tied lesz (te leszel) a századik. Tehát ha a próbatételekben meglátjuk a valós lélethelyzeteket, akkor láthatjuk, hogy abban nap, mint nap a valós valóságban is el lehet bukni.

A mese útja, tehát a folyamatokon és próbatételeken keresztül a megoldás, a feloldás irányába hat. A mese végén a gyökérprobléma megoldása által lesz újra egységes a királyság, vagy nyeri el a királyfi a királylány kezét vagyis helyre áll az eredendő rend. Az a rend, amely a lét teljességének is a záloga.

Ekkor hangzik el rendszerint egy legalább olyan fontos záróformula, mint ami a mese elején elhangzott nyitó forma. A záróformulák sorában talán a leggyakrabban az "aki nem hisz, járjon utána" mondat szólal meg. Legalább ennyire fontos a "máig is élnek, hacsak meg nem haltak" záróforma.

Az első idézet röviden annyit jelez, hogy ami eddig elhangzott, az tulajdonképpen igaz volt, csak nem úgy, ahogy azt a hétköznapjainkban gondoljuk. De semmiképpen nem kell, nem szabad semmit vakon elhinni. Az utánajárás lényegét tekintve nem más, mint a közvetlen tapasztalatszerzés egyik leghatékonyabb formája. Vagyis nem vakon kell hinni, hanem a tapasztalat által saját létünk részévé kell tenni a megszerzett tudás- és tapasztalatrendszer.

Másik jellemző záróformánk pedig ráirányítja a figyelmet az időtlenség és jelenlét helyzetére. Hiszen főhőseink nem a ködös múltban viszik véghez létrendező cselekvéseiket, hanem itt és most, ahol és amikor mondják, hallgatják a mesét. Hiszen élni is, meghalni is, csak általunk tud ez az ősi, máig élő tudásrendszer.

Az, hogy a mai napig vizsgálható, nem véletlen. Részben az irodalmi feldolgozásoknak és a nyomtatott formákban való rögzítésnek köszönhető, részben annak a benső igénynek, amely a mai napig megtartja. Bár eredendően nem gyermekirodalomról van szó, de kétségtelen, hogy a gyermekek érdeklődése jelenleg a legerősebb fenntartóerő. Ezt lenne szükséges kiegészíteni a felnőtt gondolkodás- és tapasztalat rendszerével és a mesei szövegek értelmezésével, hiszen a felnőtt (akár szülő, akár pedagógus) a leghatékonyabb közvetítő. A közvetítésnek viszont egyik fontos feltétele a megértés. Annak tudata, hogy a mesei szövegek mélységének értése konkrét lélethelyzetekben válhat eligazító, rendező erővé.

Tudni kell azt is, hogy ez a mélyebb tanulásrendszer, ami jelen elemzésünk tárgya, többértű,

életkoronként más és más rétegei válnak erőteljessé.

A feldolgozás lehetőségeiről

Mesével való foglalkozás kapcsán mindenekelőtt tisztáznunk kell önmagunk viszonyát a mese világához. Fontos, hogy a csodás fantasztikumok mögött meglássuk a mélyebb tartalmakat közvetítő ősképi beszédet. Keressük a benső mélyebb tanulságokat, engedjük, hogy a mesék megszólítsanak bennünket. Ez a folyamat egészen biztos, hogy nem lesz könnyű, nem lesz mechanikus és automatikus. Keresnünk kell, meg kell találnunk azt a mesét, amely megszólít bennünket, hasonlóan ahogyan a gyermekeknél is. Nem tudjuk, hogy miért kéri egy idő után ugyanazt az egy mesét napokig, hetekig. Ha megtaláltuk ezt a mesét, akkor tudhatjuk, hogy abban valami olyan benső problémarendezés jelenik meg, amelyre a személyiségnek akkor és ott szüksége van. Így kell megkeresnünk magunk meséjét is, mert mi magunk is akkor tudjuk hitelesen közvetíteni gyermekeink számára a mesét, ha az bennünket is megérintett.

Nem hagyható figyelmen kívül a ráhangolódási szakasz. Látnunk kell, hogy igen jelentős szellemi zaj vesz körül mindannyiunkat. Gyermekeinket igen erős más, a fogyasztói társadalomból érkező impulzusok érik ezen a területen is. A ráhangolódásra mindenképpen időt kell hagyni és meg kell találni azokat a pontokat, amelyek által a kapcsolódás megtörténhet. Kamaszok esetében látszólag reménytelen lehet népmesék világával foglalkozni. Gyakorlati tapasztalat mutatja, hogy ha a racionális világ nyelvezetén keresztül vázoljuk fel azokat a rejtett szimbolikus tartalmakat, amelyek közvetlenül az ő életkorukhoz szólnak, akkor a kapcsolat viszonylag rövid idő alatt kiépíthető. Ez a pont leggyakrabban a párkapcsolatok világa, ami népmeséinkben szintén jellemző és jelentős terület. Természetesen a kamaszok számára más dimenziói nyílnak meg a téma feldolgozásának, mint a kisiskolások esetében. Abban az esetben, amikor a "kényes" kérdések kerülnek terítékre, akkor a mese, mint "maszk" jelenik meg, ami mögé bújva nyíltan lehet beszélni olyan problémákról, amikről egyébként nehéz lenne.

A párkapcsolati problémák egyik egyszerű ám annál közvetlenebb megjelenése a Három kívánság című mesében tárul fel. Az ifjú pár állandóan veszekszik, kapcsolatuk nem mondható kiegyensúlyozottnak, míg nem a favágó férj segít az erdőben egy tündérnek, aki megjutalmazza a feleségét három kívánsággal. A feleség, aki nem hisz a csodákban kételkedve fogadja a lehetőséget, de próbaként kíván egyet...

Pedagógiai játék során érdemes eljátszani a kívánságok lehetőségével. Ha lehetőségünk lenne rá, mit kívánnánk? Akár gyerekekről, akár felnőttekről van szó először gondot jelent a kívánság lehetősége. Megjelennek a háritások (még három kívánság), a "világbéke" típusú kívánságok, az egyéni gazdagságot kívánók stb. A megszületett kívánságok elemzése során mindenki könnyen belátja, hogy amivel rendelkezünk, amiben nem szenvedünk hiányt, azt általában nem kívánjuk, hiszen az rendelkezésünkre áll. Tehát jellemzően olyan dolgokat kívánunk, amely hiányként jelenik meg életünkben. A játék során néhány perc alatt szembenézhetünk azzal, hogy nekünk mi hiányzik. Innen nézve nem lesz nehéz felfejteni mesei párunk problémáját akkor, amikor az ifjú feleségnek leginkább a kolbász hiányzik. Kamasz gyerekeknek ezen a ponton nem kell különösebben magyarázni a képi beszéd jelentőségét, szinte azonnal képesek

értelmezni a kódolt üzenetet. Ettől a ponttól kezdve pedig a mesei tanulságok és tapasztalatok a mese szimbolikus nyelvén keresztül a konkrét élethelyzetek vizsgálatára is alkalmassá válnak. Azáltal, hogy a problémával képesek vagyunk szembe nézni, megnyílik az út mesei szereplőnk élethelyzetének rendeződése felé. Ha meglátjuk a kapcsolatot a mesei és a valós élethelyzet között, akkor a személyes élmény beépül a személyiségünkbe, így hosszú távon rögzül a megszerzett, megélt tapasztalat és mint benső rendezőerő működik tudatalatti, de tudatos világunkban is.

Összegzés

„Azt is mondtuk, és igaz is, hogy a mesék olyan archaikus kulturális modelleket sugalmaznak, amelyek már nincsenek, és ezek szemben állnak azzal a társadalmi – technikai valósággal, amelyben a gyerekek felnőnek. De ez az ellenvetés nem állja meg a helyét, ha úgy fogjuk fel, hogy a mese egy külön világ színház, amelytől egy függöny választ el minket. A mese nem imitáció, hanem meditáció.”

(Gianni Rodani, 2001, 108)

A mese valóság, de nem hétköznapi valóság. Meg kell keresni és meg kell találni az érvényességét, jelentését, jelentőségét. A mese egyéni léthelyzetben is értelmezhető problémákat és ezen keresztül a problémákkal való szembenézésre készítet. Ezután viszont cselekedtet, vagyis a cselekvő megvalósító utakat mutatja meg. Arra ösztönöz, hogy a kiteljesedés érdekében tenni kell, szembe kell nézni a próbatételekkel, utána kell járni és meg kell valósítani céljainkat. Ezek a célok viszont nem kizárólagosan egyéni, összhangban állnak a közösség céljaival is.

Az a tudás- és erkölcsi értékrend, ami így nemzedékeken keresztül felhalmozódik, áthagyományozható és áthagyományozandó. Mindezt az áthagyományozódást úgy képes elérni, hogy szövege, tudása hosszú távon megőrződik. A mese minden nép természetes alapú műveltségében jelen van, ami jelzi, hogy egyik legalapvetőbb szellemi szükségletünk kielégítéséről is szó van. Szájról – szájra átadva, lényegében az élő rendszerek működéséhez és azok működési sajátosságaihoz kötődik terjedése. Változataiban él tovább, pontos, mégis rugalmas dinamikus rendszer, amely képes változni, de amelynek vannak állandó elemei.

Olyan önszabályozó természetes alapú szellemi rendszer kialakulásáról van tehát szó, amely képes és alkalmas arra, hogy nemzedékek egymásra épülő tapasztalata, tudása, bölcsellete a közösségi tudás (kollektív tudat) részévé váljon. Ahhoz viszont, hogy ez a közösségi tudás kifejtse hatását elsősorban mondani kell a mesét.

„Hatvankét esztendeje, hogy mondom a mesét. Én indítottam el a fiatalságot a világba. Nem olyan mesére születtem, amik viccek, csúfságok, vagy tréfák. Én más mesére születtem: a világ

történelmére. Arra születtem, hogy a fiatalságot növeljem... Azért világtörténelem, mert ezek történelmi tettek voltak valamikor, amikor még ilyen megszentelt vitézek éltek a földön... S meséiket azért kell mondani, hogy belőlük a fiatalok példát vehessenek vitézségből, becsületből..."

(Czifra János mesemondó)

Koszecz Sándor
Békéscsaba, 2010. március